

Resumé

Rodina Wilczeků se od 17. století řadila mezi nejvýznamnější šlechtické rody Těšínského a Opavského knížectví. Tento slezský rod přišel na území Těšínska již ve 14. století. Během dalších desetiletí se postupným skupováním jednotlivých statků vypracovali na úroveň pozemkové vrchnosti. Také jejich skutky vykonané pro blaho Svaté říše římské byly po zásluze odměněny. Maxmilián I. udělil v roce 1506 Baltasarovi Vlčkovi dědičný titul svobodných pánů s predikátem z Dobré Zemnice a na Hlučíně. V první třetině 18. století pak jakožto uznání za působení v diplomatických, vojenských a politických službách Svaté říše římské přiděluje císař Svaté říše římské, Karel IV., Jindřichu Vilému Vlčkovi hraběcí titul. Za života hraběte Jindřicha dochází k určitému odloučení od původních slezských kořenů. Jindřich Vlček nechal poněkud své příjmení a přijal novou podobu svého příjmení. Od 18. století se rod tedy tituluje jménem Wilczek. Rodina se poté díky jeho sňatku částečně přesídlila na hrad Kreuzenstein, který vyženil roku 1698. Od té doby je zámek v Dolním Rakousku rodinným sídlem. Posledním z rodu, ještě žijícím na území Těšínského a Opavského knížectví, byl František Josef Wilczek. Jeho syn Stanislav Wilczek a poté jeho vnuk již natrvalo opustili zdejší kraj a přesunuli své sídlo do Dolního Rakouska. Na Ostravsko se vraceli pouze během svých sporadických návštěv. Správu zdejšího majetku přenechali svým podřízeným.

Byli vlastníky rozsáhlých pozemků, jejichž velikost činila až do první pozemkové reformy něco okolo 6150 ha. Jednotliví členové hraběcí rodiny tak ovlivnili za téměř 500 let svého působení.

Za svého působení v dnešním Moravskoslezském kraji nashromáždili Wilczkové nesmírný pozemkový majetek. Na svých panstvích se však netěšili příliš valné pověsti. Ve stížnostech zaslaných roku 1766 urbaniální komisi se dočteme o nepřiměřeném zacházení se sedláky ze strany vrchnosti, o bezpráví, které bylo spácháno na obyvatelích jednotlivých obcí patřících pod správu hraběcí rodiny Wilczeků. Na základě těchto zpráv se můžeme domnívat, že se členové hraběcí rodiny nestarali tak o blaho svých poddaných, jako o své vlastní. Musíme mít však na paměti, že stížnosti z tohoto roku reagovali na soudobou rebelující náladu obyvatelstva Těšínského knížectví. Jisté však zůstává, že vrchnost zneužívala situace nastalé po třicetileté válce zvyšováním robotních povinností poddaných ve svůj prospěch.

Ani situace horníků na dolech, jež nechal František Wilczek se svým synem Stanislavem a vnukem Janem Mariou vystavět, nebyla jiná. Zaměstnanci si v novinách vydávaných pro dělnické a hutnické obyvatelstvo zdejšího kraje stěžovali na poměry v zaměstnání. Především Jan Maria Wilczek byl ze strany horníků posměšně nazýván „otcem“, či „dobrým křesťanem“. Pracovní podmínky panujících na dolech rodiny Wilczeků popouzely horníky k různým revoltám, které byly ze strany majitelů záhy potlačeny. Ředitelství jednotlivých dolů přikročily k různým sankcím stávkujících. Vyhržovali horníkům vyhozením z dělnických bytů - jež se nacházely v dělnických koloniích, které nechalo těžífstvo vystavět - nebo peněžním pokutám.

Není proto divu, že Jan Maria Wilczek nebyl na Ostravsku nikterak populární. Často se mu vytýkalo, že se chová jako povznesený šlechtic, držící se vrchnostenských výsad, kterému jsou nepříjemné všechny novoty zaváděné v habsburské monarchii. Jeho pocit nadřazenosti se projevil i vůči jeho zaměstnancům. Horníci pracující na jeho dolech žili v mimořádně špatných podmínkách, jak pracovních tak i sociálních. Zpočátku odmítal i přispívat do bratrských pokladen a snížit pracovní dobu. Za protivenství se vůči stávajícím poměrům na dolech sahal jeho dozorcí často také k fyzickým trestům. Zásah četnictva během stávky na dole Trojice pak podnítil slezského barda Petra Bezruče k napsání jedné z jeho neznámějších básní nazvané Ostrava.

Je složité posoudit, kolik odpovědnosti za zacházení se zaměstnanci leží na bedrech hraběte Wilczeka, neboť ten na Ostravsku nikdy nesídlil a své velkostatky navštěvoval jen sporadicky. Přesto je jeho jméno často zmiňováno v tisku. Dnes skoro nikdo z obyvatel Ostravy tento rod nezná. Sem tam si možná někdo vzpomene, že hraběcí rodina stála u zrodu dolování uhlí ve zdejší ostravsko-karvinské pánvi.

Šlechtický rod Wilczků spravoval své majetky do roku 1945. Za svou téměř pětisetletou éru museli jednotliví členové čelit selskému povstání, změně poměrů v poddansko-vrchnostenských vztazích, dělnickým stávkám, pozemkové reformě za První republiky, či následnému zestátnění ze strany státu po druhé světové válce.